

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 5Cdo/157/2024
Identifikačné číslo spisu: 8621202008
Dátum vydania rozhodnutia: 27.11.2025
Meno a priezvisko: JUDr. Jana Halušková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2025:8621202008.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne W. U., narodenej XX. T. XXXX, P. C. XXX, zastúpenej advokátom JUDr. Danielom Tarbajom, Stropkov, Zámocká 525/28, proti žalovanému Prima banka Slovensko, a. s., Žilina, Hodžova 11, IČO: 31 575 951, zastúpenému advokátskou kanceláriou SEDLAČKO & PARTNERS, s.r.o., Bratislava, Štefánikova 8, IČO: 36 853 186, o určenie bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru a neprijateľných zmluvných podmienok, vedenom na bývalom Okresnom súde Svidník pod sp. zn. 6Csp/109/2021, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 21. mája 2024 č. k. 8CoCsp/8/2023-201, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 21. mája 2024 sp. zn. 8CoCsp/8/2023 v časti I. výroku, ktorou potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku III. z r u š u j e a v e c m u v r o z s a h u z r u š e n i a v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

Vo zvyšnej časti dovolanie o d m i e t a .

Odôvodnenie

1. (Bývalý) Okresný súd Svidník (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 01. decembra 2023 č. k. 6Csp/109/2021-133 určil, že úver poskytnutý na základe Zmluvy o spotrebiteľskom úvere č. XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX - Pôžička zo dňa 14. 3. 2018 uzatvorený medzi žalobkyňou a žalovaným je bezúročný a bez poplatkov (I. výrok); určil, že zmluvná podmienka uvedená v Zmluve o spotrebiteľskom úvere č. XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX - Pôžička zo dňa 14. 3. 2018 v bode 1. Základné podmienky, ods. 1.2. Základné podmienky, uzatvorená medzi žalobkyňou a žalovanou, v znení: „Poplatok za výzvu na splatenie úveru 30 eur“ je neprijateľná (II. výrok). Výrokom III. určil, že zmluvná podmienka uvedená v Zmluve o spotrebiteľskom úvere č. XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX - Pôžička zo dňa 14. 3. 2018 v bode 2. Práva, povinnosti a vyhlásenia klienta, ods. 2.3., uzatvorená medzi žalobkyňou a žalovanou, v znení: „Ak klient poruší niektorú z povinností uvedených v bode 2.9 písmene (c), (d), (k) alebo (o) OP, banka môže požadovať od klienta zaplatenie zmluvnej pokuty vo výške 200 eur, a to za každé jednotlivé porušenie zmluvnej povinnosti. V prípade omeškania každej splátky musí klient zaplatiť zmluvnú pokutu vo výške 15 eur. Pokračujúce omeškanie klienta s úhradou splátky aj po upozornení banky sa považuje za ďalšie porušenie zmluvných povinností klienta, s ktorým je spojená

povinnosť zaplatiť ďalšiu zmluvnú pokutu vo výške 15 eur. Nárok banky na náhradu škody týmto nie je dotknutý“ je neprijateľná. Výrokom IV. žalobkyňa priznal proti žalovanému náhradu trov konania v plnom rozsahu, o ktorých výške bude rozhodnuté po právoplatnosti rozsudku samostatným uznesením vydaným súdnym úradníkom.

1.1. Pri rozhodovaní súd prvej inštancie vychádzal zo skutočnosti, že žalobkyňa a žalovaný uzatvorili dňa 14. 03. 2018 zmluvu o spotrebiteľskom úvere č. XXXXXXXXXXXXXXXXXX (poskytnutom vo výške 5.000 eur), z ktorej žalobkyňa k 05. 10. 2018 všetky záväzky vyrovnala a úver bol splatený. Okresný súd aplikujúc § 9 ods. 2 písm. f) zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch (v skratke len „ZoSÚ“) zistil, že v úverovej zmluve chýba údaj o dobe trvania zmluvy ako obligatórna náležitosť, ktorú spotrebiteľ nemôže odvodzovať z počtu anuitných splátok (96), periodicity a termínu splatnosti anuitnej splátky (k 20. dňu kalendárneho mesiaca), termínu splatnosti prvej anuitnej splátky (20. 03. 2018) a zo splatnosti úveru (20. 02. 2026). Posudzovaná zmluva neobsahuje ani obligatórnu náležitosť, ktorou sú predpoklady použité na výpočet RPMN podľa ust. § 9 ods. 2 písm. k) ZoSÚ. V zmluve musí byť uvedené, z akých predpokladov sa vychádzalo pri výpočte RPMN (výška úveru, výška mesačnej splátky, počet splátok, interval splácania a pod.) bez ohľadu na to, že tieto sú v zmluve uvedené ako samostatné zmluvné náležitosti. Okresný súd v odôvodnení rozsudku tiež skonštatoval hrubé porušenie povinnosti veriteľa s odbornou starostlivosťou posúdiť schopnosť spotrebiteľa splácať spotrebiteľský úver (§ 7 ods. 1 ZoSÚ). Zhrnúc uvedené okresný súd v zmysle § 11 ods. 1 písm. b), ods. 2 ZoSÚ určil úver za bezúročný a bez poplatkov.

1.2. Záver o neprijateľnosti zmluvných podmienok (výroky II. a III. rozsudku) súd prvej inštancie odôvodnil zjavnou nerovnováhou práv a povinností zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa a rozporom s generálnou klauzulou danou v § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Pri poplatku za výzvu uviedol, že žalovaný nepreukázal jeho individuálne dojednanie so žalobkyňou. Poplatok umožňuje získať na úkor žalobkyne majetkový prospech, keďže žalovaný požaduje paušálne plnenie nad rámec skutočných a účelných výdavkov. Ide o finančný záväzok spotrebiteľa za plnenie, ktoré mu nebolo dodané a slúži záujmom dodávateľa (teória skutočného plnenia). Zmluvná pokuta predstavuje neprijateľnú zmluvnú podmienku podľa § 53 ods. 4 písm. k) Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“), pretože požaduje od spotrebiteľa, ktorý napr. opakovane poruší ktorúkoľvek povinnosť zo zmluvy o úvere, aby zaplatil neprimerane vysokú sumu ako sankciu spojenú s porušením akejkoľvek povinnosti alebo omeškaním, čo možno považovať aj vzhľadom na absenciu konkretizácie za neplatné dojednanie v zmysle § 37 OZ pre neurčitosť. V konkrétnom prípade pri pokute 200 eur ide o cca 2,7 násobok mesačnej splátky a pri kumulovanej pokute 230 eur o jej trojnásobok. Zmluvné ustanovenie nepočíta s prípadnými objektívnymi dôvodmi na strane spotrebiteľa, resp. s dôvodmi, ktoré spotrebiteľ nezavinil. Limitovaná nie je ani výška súčtu všetkých nesplatených splátok po odpočítaní zostatku istiny. Takto formulovaná zmluvná pokuta, ktorá môže byť účtovaná žalovaným jednostranne, je neobmedzená. Žalovaný ako nositeľ dôkazného bremena nepreukázal, že so žalobkyňou vo vzťahu k napadnutým zmluvným podmienkam viedol kontraktálny proces, aby preukázal, že zmluvné podmienky boli dojednané individuálne.

1.3. O náhrade trov konania súd prvej inštancie rozhodol podľa 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) a žalobkyňa, ktorá mala vo veci plný úspech, priznal v plnom rozsahu náhradu trov konania, o ktorých výške bude rozhodnuté po právoplatnosti rozsudku samostatným uznesením.

2. Krajský súd v Prešove (v ďalšom aj „odvolací súd“) postupom podľa § 387 ods. 1, 2 CSP I. výrokom rozsudku z 21. mája 2024 č. k. 8CoCsp/8/2023-201 potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch II. a III. a II. výrokom rozsudok okresného zrušil vo výrokoch I. a IV. a v rozsahu zrušenia vrátil vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

2.1. Odvolací súd vo vzťahu k II. a III. výroku rozsudku okresného súdu uviedol, že žalovaný nepreukázal individuálne dojednanie poplatku za výzvu na splatenie úveru v sume 30 eur, čo spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech žalobkyne. Žalovaný tiež nepreukázal, že žalobkyňa mala možnosť ovplyvniť obsah zmluvných podmienok, vrátane poplatku za výzvu na splatenie úveru, ktorý umožňuje získať na jej úkor majetkový prospech, lebo požaduje paušálne plnenie nad rámec skutočných a účelných výdavkov (medzi ktoré patrí poštovné v danom období predstavujúce 1,10 až 2,40 eur v závislosti od spôsobu doručenia). Zdôraznil rozhodovaciu prax súdov, ktorá považuje za neprijateľnú aj podmienku vyjadrujúcu finančný záväzok spotrebiteľa na plnenie, ktoré

mu nie je dodané a slúži výlučne len záujmom dodávateľa (§ 53 ods. 4 písm. t) OZ). Žalovaný v odvolaní poukázal na to, že tento poplatok používa iba v prípade dlhodobého omeškania dlžníka, no žalobkyňa úver disciplinovane splácala, preto je táto zmluvná podmienka vo vzťahu k nej bez právneho významu. Odvolací súd uviedol, že výška tohto poplatku je neprimeraná a nevyvážená. Zo zmluvy nevyplýva, že žalovaný uvedený poplatok uplatňuje iba v prípade dlhodobého omeškania dlžníka. Pre posúdenie neprijateľnosti nie je podstatné, či dodávateľ neprijateľnú zmluvnú podmienku voči spotrebiteľovi použil alebo nie. Dojednanie tohto poplatku nevylučuje jeho opakované uplatnenie. Ak by žalobkyňa nesplácala úver, takéto poplatky by neprijateľne navyšovali jej dlh.

2.2. Zmluvná pokuta špecifikovaná v III. výroku rozsudku súdu prvej inštancie aj podľa odvolacieho súdu predstavuje neprijateľnú zmluvnú podmienku v zmysle § 53 ods. 4 písm. k) OZ, pretože požaduje od spotrebiteľa zaplatenie neprimerane vysokej sankcie spojenej s porušením akejkoľvek povinnosti alebo omeškania, čo možno považovať aj vzhľadom na absenciu konkretizácie za neplatné dojednanie v zmysle § 37 OZ pre jeho neurčitosť. Zmluvná pokuta 200 eur predstavuje cca 2,7 násobok mesačnej splátky a pri kumulovanej pokute 15 eur za omeškanie a za pokračovanie omeškania ďalších 15 eur, spolu 230 eur, ide o trojnásobok splátky úveru. Toto zmluvné ustanovenie pritom nepočíta so žiadnymi objektívnymi dôvodmi na strane spotrebiteľa, resp. s dôvodmi, ktoré spotrebiteľ nezavinil. Takto formulovaná zmluvná pokuta je neobmedzená a môže byť žalovaným uplatnená jednostranne, podľa jeho vlastnej úvahy. Ak má veriteľ záujem dlžníka iba upozorniť na úhradu splátky, existuje veľa prijateľnejších možností, ktoré spotrebiteľa neprimerane finančne nezaťažia. Žalovaný nesúci dôkazné bremeno nepreukázal, že zmluvné podmienky boli dojednané individuálne.

3. Proti I. výroku rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie z dôvodu podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku.

3.1. Existenciu vady zmatočnosti (§ 420 písm. f) CSP) videl žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) v nedostatočnom odôvodnení rozsudku odvolacieho súdu v kontexte nedostatku odpovedí na argumenty predstreté v súvislosti s odôvodnením existencie dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Konkrétne namietal, že odvolací súd sa nezaoberal kolíziou neplatnosti právneho úkonu podľa § 37 Občianskeho zákonníka a neplatnosti v zmysle § 53 ods. 5 Občianskeho zákonníka ako sankcie za to, že ustanovenie sa považuje za neprijateľnú zmluvnú podmienku.

3.2. Ako právne otázky, ktoré v doterajšej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu neboli vyriešené a od ktorých záviselo rozhodnutie dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolateľ nastolil tri právne otázky.

3.2.1. V kontexte záveru súdov nižších inštancií o tom, že dojednanie o zmluvnej pokute je neprijateľnou zmluvnou podmienkou, pretože požaduje zaplatenie sankcie za porušenie akejkoľvek nekonkretizovanej povinnosti alebo omeškanie, čo možno považovať za neplatné dojednanie v zmysle § 37 Občianskeho zákonníka, dovolateľ ako prvú dovolaciu právnu otázku nastolil otázku, či cit.: „Možno súdnym rozhodnutím určiť za neprijateľnú podmienku ustanovenie spotrebiteľskej zmluvy, ktoré je neurčité?“ Vychádzal z toho, že ak súdy vyhodnotili zmluvné ustanovenie za neplatné pre jeho neurčitosť, nemožno ho označiť za neprijateľnú zmluvnú podmienku; takou môže byť iba platne existujúce zmluvné ustanovenie. Neplatnosť v zmysle § 53 ods. 5 OZ je sankciou za to, že ustanovenie sa považuje za neprijateľnú zmluvnú podmienku. Dovolateľ argumentoval, že môže, ale nemusí požadovať od klienta zaplatenie zmluvnej pokuty vo výške 200 eur za každé jednotlivé porušenie zmluvnej povinnosti, čo súdy nezohľadnili. Ak dlžník porušenie povinnosti nezavinil, nie je povinný zmluvnú pokutu zaplatiť. Nie je preto pravdivé zistenie súdov, že zmluvná podmienka nepočíta s prípadnými objektívnymi dôvodmi na strane spotrebiteľa.

3.2.2. Ako ďalšiu dovolaciu otázku dovolateľ nastolil otázku, či cit.: „Je zmluvné dojednanie o jednorazovom poplatku za výzvu na splatenie úveru vo výške nepresahujúcej 0,6 % zo sumy poskytnutého úveru neprijateľnou podmienkou podľa § 53 OZ?“ Argumentoval ustanovením § 53 ods. 9 a § 565 OZ a tým, že poplatok za výzvu na splatenie úveru žalovaný účtuje jednorazovo výlučne v prípadoch dlhodobého omeškania dlžníka so splácaním úveru. Poplatok nahrádza veriteľovi náklady spojené s vystavením výzvy na splatenie úveru, ktoré nemožno limitovať iba na poštovné (personálny, časový a materiálny faktor). Jeho výška (30 eur) je nižšia ako suma paušálnych nákladov spojených s uplatnením pohľadávky v obchodných záväzkových vzťahoch podľa § 369c Obchodného zákonníka v spojení s § 2 nar. č. 21/2013 Z. z. a Smernicou č. 2011/7/EÚ (40 eur). Poplatky súvisiace so

spotrebiteľským úverom sú bežnou súčasťou ceny úveru, na ktorú sa nevzťahuje súdny prieskum v zmysle § 53 ods. 1 OZ. Ich akceptovanie žalobkyňa deklarovala vlastnoručným podpisom zmluvy o úvere a vyhlásením v čl. 2.5., že bola informovaná o poplatkoch a nákladoch súvisiacich s úverom a prevzala a oboznámila sa pred uzatvorením zmluvy s jej súčasťami, vrátane Sadzobníka poplatkov. Napriek tomu obidva sudy uzavreli, že žalovaný nepreukázal individuálne dojednanie poplatku so žalobkyňou. Dovolateľ tvrdil, že sudy opomenuli, že hypotetické určenie zmluvnej podmienky za neprijateľnú neovplyvní právne postavenie žalobkyne. Sudy by k prieskumu zmluvnej podmienky mali pristupovať analogicky ako pri posudzovaní rozporu konania s dobrými mravmi. Uvedený poplatok nenaruša základné princípy spravodlivosti a morálky, jeho aplikáciu môže spotrebiteľ vylúčiť včasným a riadnym plnením zmluvných povinností. Podľa súdov nižších inštancií možno uvedený poplatok subsumovať pod neprijateľnú podmienku v zmysle § 53 ods. 4 písm. t) OZ (požaduje od spotrebiteľa plnenie za službu, ktorej poskytnutie obchodníkom v prevažnej miere nesleduje záujmy spotrebiteľa). Poplatok za výzvu na splnenie úveru nenesie atribúty plnenia za službu a ani pri podrobení testu neprijateľnosti ho nie je možné označiť za neprijateľnú zmluvnú podmienku, pretože bol jasne, slobodne a informovane dojednaný v bode 1.2. zmluvy o úvere. Veriteľ touto výzvou realizuje právo žiadať o zaplatenie celej pohľadávky podľa § 565 OZ v prípade kvalifikovaného omeškania dlžníka (§ 53 ods. 9 OZ).

3.2.3. Ako tretiu dovolaciu otázku v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP dovolateľ položil otázku, či cit.: „Môže súd posudzovať primeranosť sankcie spojenej s nesplnením záväzku v zmluve o spotrebiteľskom úvere podľa § 53 ods. 4 písm. k) OZ iba vo vzťahu k dohodnutej výške mesačnej splátky úveru, bez zohľadnenia výšky poskytnutého úveru a celkovej čiastky, ktorú musí klient zaplatiť?“. Vychádzal zo skutočnosti, že odvolací súd dohodu o zmluvnej pokute 200 eur považoval za neprijateľnú zmluvnú podmienku aj pre neprimeranosť dohodnutej sankcie. Odvolaciemu súdu vytkol tendenčnosť, keďže primeranosť dohodnutej zmluvnej pokuty posudzoval izolovane iba podľa dohodnutej výšky mesačnej splátky úveru (72,92 eur) namiesto výšky poskytnutého úveru (5.000 eur) a celkovej čiastky, ktorú musí klient zaplatiť (7.250,32 eur). Dovolateľ zdôraznil, že zmluvná pokuta 200 eur predstavuje 4 % zo sumy poskytnutého úveru a 2,75 % z celkovej čiastky, ktorú musí klient zaplatiť. S pokračujúcim omeškaním klienta s úhradou splátky aj po upozornení banky ide o ďalšie porušenie zmluvných povinností, s ktorým je spojená povinnosť zaplatiť ďalšiu zmluvnú pokutu 15 eur. Zdôraznil, že zmluvná pokuta nebola voči žalobkyni nikdy uplatnená. Postup žalobkyne indikuje možné zneužitie práva, pretože určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky, ktorú žalovaný voči žalobkyni nikdy neuplatnil, neovplyvní jej právne postavenie. Nemožno vylúčiť, že práve rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania a možnosť iniciovania konania o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia boli primárnym motívom podania žaloby po troch rokoch od splatenia úveru.

4. Žalobkyňa vo vyjadrení k dovolaniu namietla jeho neprípustnosť tvrdiac, že žalovaná nekonkretizovala, ktoré konkrétne procesné práva mali byť porušené v miere predstavujúcej porušenie práva na spravodlivý proces. Dovolateľom nastolené dovolacie otázky sú vymedzené podľa žalobkyne skutkovo, nie právne. Prvá dovolacia otázka v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP neobstoí, pretože dôvodom neprijateľnosti zmluvnej podmienky bol jej rozpor s § 53 ods. 1 a § 53 ods. 4 písm. k) OZ. Aj neurčitosť zmluvnej podmienky spôsobuje jej neprijateľnosť, ak je formulovaná tak, že umožňuje dodávateľovi získať majetkový prospech bez akejkoľvek transparentnosti. Spotrebiteľ z formulácie zmluvy nevie zistiť, nesplnenie ktorých povinností má byť sankcionované zmluvnou pokutou. Neurčitosť zmluvnej podmienky spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán. Uvedená zmluvná podmienka je objektívne spôsobilá poškodiť spotrebiteľa. Z ustanovenia § 53 ods. 5 a § 53a ods. 1 OZ vyplýva vzájomná prepojenosť medzi neprijateľnosťou zmluvnej podmienky a neplatnosťou. Aj druhá dovolacia otázka má skutkový charakter zvýraznený pomerovaním výšky poplatku s výškou istiny, čo nemôže byť predmetom dovolacieho prieskumu. Z uvedenej zmluvnej podmienky nevyplýva jednorazovosť poplatku. Žiadne zákonné ustanovenie neopravňuje dodávateľa vyžadovať od spotrebiteľa ďalšie poplatky po tom, čo úver v podstate celý zosplatnil. Dodávateľ mal možnosť využiť efektívnejšie a v podstate bezplatné možnosti (email, sms, telefonát). Spotrebiteľovi nebola daná možnosť voľby, či a akým spôsobom chce byť upovedomený na omeškanie. Veriteľovi sú pri omeškaní priznané zákonné úroky z omeškania. Značnú nerovnováhu dokresľuje skutočnosť, že poplatok je jednostranný a veriteľ nie je dotknutý v prípade porušenia záväzkového vzťahu z jeho strany.

Neprijateľnosť zmluvnej podmienky sa podľa § 53 ods. 1 OZ hodnotí so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy. Uviedla, že uvedená zmluvná podmienka je vedľajším cenovým dojednaním podliehajúcim súdnej kontrole. Pokiaľ dovolateľ pomeruje výšku poplatku, výška istiny závisí aj od vôle spotrebiteľa, ale paušálna suma poplatku a pokuty závisí výhradne iba od vôle dodávateľa. Poplatok za výzvu predstavuje 274 % mesačnej splátky. K argumentácii dovolateľa o špekulatívnom konaní zneužívajúcom jej práva žalobkyňa poukázala na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/7/2023, publikované ako judikát č. R 17/24. Zdôraznila, že v zmysle uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/149/2020 súd rozhodne o neprijateľnosti zmluvnej podmienky obsiahnutej v zmluve, aj keď ide o zmluvnú podmienku, ktorá je v dobe rozhodovania súdu už neplatná a nie je používaná. V súvislosti s argumentom, že plynutie času nemá vplyv na možnosť vyhovieť žalobe o určenie neprijateľnosti zmluvnej podmienky poukázala na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 6Cdo/127/2017. Tvrdila, že konanie žalovaného ako dodávateľa finančnej služby je potrebné posúdiť cez prizmu dobrých mravov. V závere si uplatnila nárok na náhradu trov dovolacieho konania od žalovaného.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „dovolací súd“, resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonom stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443, časť vety pred bodkočiarkou CSP) v dovolacom prieskume dospel k záveru, že dovolanie z dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP je prípustné aj dôvodné.

6. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti jeho strán, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie a na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

7. Porušenie svojho práva na spravodlivý proces videl dovolateľ v nedostatku riadneho odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu vydaného dňa 21. mája 2024.

8. Právo strany sporu na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Povinnosťou súdu je presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutie náležite odôvodniť (§ 220 CSP a § 393 CSP, I. ÚS 243/2007), pritom starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli strany sporu. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii tvoriacej odôvodnenie rozhodnutia dbať aj na jeho celkovú presvedčivosť, teda na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí a závery, ku ktorým na ich základe dospel, sú pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale aj spravodlivé a presvedčivé. Súd musí súčasne vychádzať z materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov - od 01. 07. 2016 strán sporu (IV. ÚS 1/2002, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09, I. ÚS 501/11). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi strán významnými pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, Kraska c/a Švajčiarsko).

9. Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze sp. zn. IV. ÚS 245/2022 uviedol, že „arbitrážnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov sú najčastejšie dané rozporom súvislostí ich právnych

argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. II. ÚS 336/2019).“ O arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide aj vtedy, ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

10. Procesné právo v odvolacích konaniach umožňuje odvolaciemu súdu, aby, pokiaľ sa v celom rozsahu stotožní s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, sa v odôvodnení obmedzil len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplnil na zdôraznenie jeho správnosti ďalšie dôvody (§ 387 ods. 2 CSP). V týchto prípadoch síce stačí, ak odvolací súd v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci, keď späťnosť potvrdzovaného a potvrdzujúceho rozsudku vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu a rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie; ak sa však odvolací súd rozhodne ísť touto cestou, vedome preberá zodpovednosť i za kvalitu argumentácie súdu prvej inštancie (t. j. či v prípadnom dovolacom konaní obstoja ako ním potvrdené rozhodnutie, tak i ním samým doplnené dôvody). Dopĺňanie ďalších dôvodov na podporu argumentácie súdu prvej inštancie (zo strany súdu odvolacieho) v tomto prípade nie je pravidlom (ale výnimkou) a môže sa stať, že toto ani nebude reálne možné, ak sa súd prvej inštancie v rámci odôvodňovania svojho rozhodnutia, neskôr podrobovaného prieskumu v dovolacom konaní, objektívne uspokojivým spôsobom vyporiada so všetkými relevantnými argumentmi sporových strán a ani odvolanie neprinesie nič iné, než polemiku s takýmto jeho úvahami. Ak ale o takýto prípad (nedoplniteľnosti) nepôjde, z pohľadu preskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu bude mať význam udržateľnosť dopĺňujúcej argumentácie tohto súdu aj to, či sa doplnenie nedostane do takého rozporu s argumentáciou súdu prvej inštancie, označenou odvolacím súdom za akceptovanú v plnom rozsahu, pri ktorého existencii už o splnení podmienok § 387 ods. 2 CSP nemožno hovoriť (do úvahy by prichádzala len možnosť správnosti argumentácie - pokiaľ vôbec - len jedného z oboch nižších súdov).

11. Podľa najvyššieho súdu v posudzovanom prípade neboli v časti potvrdenia III. výroku rozsudku súdu prvej inštancie odvolacím súdom naplnené zákonné podmienky, aby odvolací súd v odôvodnení rozsudku iba poukázal na relevantné skutkové zistenia a stručné zhrnutie právneho posúdenia veci. Žalovaný nedostal odpoveď na svoju podstatnú odvoláciu argumentáciu v podobe nesúhlasu so záverom okresného súdu o tom, že zmluvná pokuta nebola individuálne dojednaná, hoci podľa dovolateľa bola dojednaná priamo v čl. 2.3. úverovej zmluvy vlastnoručne podpísanej žalobkyňou, ktorej bola pred uzatvorením zmluvy o úvere predložená kompletná úverová dokumentácia tak, aby sa mohla oboznámiť so všetkými zmluvnými dojednaniami a slobodne sa rozhodnúť, či zmluvu v zmysle návrhu žalovaného uzatvorí alebo jeho návrh odmietne. Rovnako chýba vysvetlenie, prečo bola pri posudzovaní primeranosti dohodnutej zmluvnej pokuty 200 eur, pri primeranosti zmluvnej pokuty vo výške 15 eur za omeškanie s úhradou splátky úveru a 15 eur za pokračujúce omeškanie daná do pomeru ich výška s výškou mesačnej splátky úveru, hoci žalovaný ako odvolateľ vychádzal z potreby zohľadnenia aj iných skutočností, najmä celkovej sumy poskytnutého úveru a celkovej čiastky, ktorú musí dlžník zaplatiť; žalovaný nedostal odpoveď na to, prečo a v čom je jeho úvaha nesprávna.

12. Zhrnúc uvedené dovolací súd uzatvára, že v preskúmvanej veci došlo k zásahu do práva žalovaného na spravodlivý proces postupom odvolacieho súdu tým, že nedostatočným spôsobom odôvodnil svoje rozhodnutie, čo možno kvalifikovať ako porušenie práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle článku 46 ods. 1 Ústavy SR (pozri III. ÚS 332/09).

13. Dovolateľ podal dovolanie aj z dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej

otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Musí ísť o otázku právnu, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. b) CSP by dovolateľ mal a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) vysvetliť potrebu, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil a c) uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená.

14. Vo vzťahu k prvej a druhej dovolateľom definovanej právnej otázke (body 3.2.1. a 3.2.2. tohto uznesenia dovolacieho súdu) dovolací súd konštatuje, že tieto v podobe vymedzenej dovolateľom (aj keď sa najvyšší súd striktné nezameral len na to, či dovolateľ vymedzil prípustnosť dovolania formálne na konkrétnom riadku svojho podania) neboli pre rozhodnutie sporu rozhodujúce a súd prvej inštancie ani odvolací súd sa týmito právnymi otázkami ako nosnými pre rozhodnutie nezaoberali, čo jasne vyplýva z výroku a obsahu ich rozhodnutí. Súdny nevyslovil vo výroku neplatnosť zmluvných podmienok podľa § 37 OZ, ale zaoberali sa ich neprijateľnosťou, ktorú zistili a určili vo výrokovej časti. Rovnako zmluvné dojednanie o jednorazovom poplatku za výzvu na splatenie úveru neurčili súdy za neprijateľnú zmluvnú podmienku z dôvodu, že jeho výška presahuje 0,6 % zo sumy poskytnutého úveru, keď sa touto otázkou vôbec nezaoberali. Zodpovedanie týchto otázok dovolacím súdom by nevedlo k zrušeniu alebo zmene dovolaním napadnutého rozhodnutia, nakoľko odvolací súd (a ani súd prvej inštancie) na nich nezaložili svoje rozhodnutie. Cieľom konania pred dovolacím súdom je poskytnúť dotknutej strane reálnu ochranu jej práva, nie riešiť teoretické alebo akademické otázky. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska § 421 ods. 1 CSP.

15. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v ustanovení § 420 CSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/4/2012, 4Cdo/263/2013, 6Cdo/591/2015, 7Cdo/212/2014). Uvedenú vadu dovolací súd zistil vo vzťahu k časti I. výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorou potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku III., v ktorej zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v súlade s ustanovením § 449 ods. 1 CSP a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Z dôvodu, že táto časť odvolacieho rozsudku sa týkala v podstate dovolateľom vymedzenej tretej dovolacej otázky (bod 3.2.3. tohto uznesenia), dovolací súd k jej prieskumu z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b) CSP nepristúpil. Zároveň dovolací súd zvyšnú časť dovolania (t. j. podanú podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP vo vzťahu k prvej a druhej dovolacej otázke) odmietol podľa § 447 písm. c) CSP, pretože dovolacia argumentácia žalovaného nepredstavuje vymedzenie podstatnej právnej otázky tak, ako to predpokladá § 421 ods. 1 písm. b) CSP v spojení s § 432 ods. 2 CSP.

16. Výrok o trovách konania bol odvolacím súdom zrušený a vec bola vrátená súdu prvej inštancie na nové konanie a rozhodnutie o trovách celého, teda aj odvolacieho konania.

17. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené, a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

18. Odvolací súd v ďalšom konaní svoje rozhodnutie riadne odôvodní tak, aby obsahová (materiálna) náplň jeho rozhodnutia založila nielen jeho dostatočné odôvodnenie a zrozumiteľnosť, ale aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť s tým, že osobitnú pozornosť bude venovať podstatným odvolacím argumentom dovolateľa.

19. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.